

Euring Swallow Project

Nederland

Regioverslag Noord-Veluwe

2010

Samenstelling: B. van den Brink.

EURING SWALLOW PROJEKT **Regioverslag Noord-Veluwe 2010.**

Algemeen.

In Nederland is het Euring Swallow Project een opvolging van het Boerenwaluw Project Nederland, dat vanaf 1992 opgestart was. Vanaf 1998 is de naam 'Boerenwaluw Project Nederland' veranderd in "Euring Swallow Project". Het E.S.P.- project is als vervolg op het Nederlandse onderzoek in Nederland voor vijf jaren gepland; het heeft in ons land gelopen van 1999 t/m 2004. Het is geen regionaal project meer maar een landelijk. Dat wil zeggen dat alle gegevens van Nederland samengevoegd worden en vergeleken worden met die van andere Europese landen. Op een veel grotere schaal dus. In de meeste Europese landen wordt deelgenomen aan het ESP-project. Engeland is bv. pas een paar jaar geleden ermee begonnen, evenals België.

In een twintigtal Europese landen worden in ESP-verband zowel in boerderijen als op gemeenschappelijke slaappleatsen boerenwaluwen geringd. Alle gegevens van de broedplaatsen gaan naar de Zwitserse ringcentrale in Sempach, alle slaappleatsgegevens worden in de Italiaanse ringcentrale te Bologna opgeslagen. De bedoeling is dat er regelmatig voor alle medewerkers een kort rapport van beide onderzoeksactiviteiten (in het Engels) verschijnt. Het vorige dateert echter van 2001. Vanaf 2008 is het boerenwaluw onderzoek nieuw leven ingeblazen. Vogelbescherming Nederland en Sovon (de landelijke organisatie die tellingen en inventarisaties organiseert in Nederland) hebben samen met Stichting Hirundo nieuwe ringers en onderzoekers gezocht om meer gegevens te verkrijgen over de status van de boerenwaluw in Nederland. Het Vogeltrekstation heeft hiervoor de benodigde vergunningen verleend of uitgebreid. Alle nestgegevens worden nu in het nestkaarten programma van SOVON opgenomen waardoor het jaarlijkse broedsucces, legselgrootte en overleving kunnen worden berekend.

Het jaar 2011 is uitgeroepen tot 'Jaar van de Boerenwaluw'. Er wordt dan extra aandacht besteedt aan de boerenwaluw. Alle eigenaren van gebouwen waarin boerenwaluwen nestelen kunnen de aantallen broedparen online doorgeven via www.jaarvandeboerenwaluw.nl. Als men wil kan men ook de broedgegevens – aantal eieren, aantal geboren jongen en aantal uitgevlogen jongen – doorgeven zodat die opgenomen kunnen worden in het nestkaartensysteem van SOVON. Verder zullen er verspreid over heel Nederland in kwart Atlasblokken van 2½ bij 2½ km gebouwen geïnventariseerd worden op bewoning door boerenwaluwen. In 1993 is een dergelijk onderzoek ook gedaan en door de nieuwe resultaten te vergelijken met de oude kan men veranderingen vaststellen op het platteland aangaande de broedomstandigheden. Verder worden er nog nieuwe ringers toegevoegd aan het ringersbestand van boerenwaluwen, zodat op langere termijn meer nestjongen en broedvogels geringd gaan worden. Op die manier krijgt men meer gegevens over dispersie en overleving. Een aantal 'oude' ringers blijft doorgaan want hun reeks van gegevens wordt steeds waardevoller naarmate het onderzoek langer wordt voortgezet.

Inleiding.

In mijn regio Noord-Veluwe volg ik alle nesten in de dorpen Noordeinde en Kerkdorp, bij elkaar jaarlijks zo'n 100 broedparen. Bijna alle nestjongen zijn weer geringd. Op nog een aantal erven in Oldebroek en Oosterwolde ring ik eveneens alle nestjongen. In het kader van het RAS-project (**R**etrapping **A**dults for **S**urvival) vang ik op een aantal broedplaatsen de oudervogels om die te onderzoeken. De gegevens hiervan helpen bij het berekenen van de verspreiding van de nestjongen en de overleving van de oudervogels. Ook is er weer gevangen op de gemeenschappelijke slaappleats in de rietvelden van de randmeren nabij Elburg.

De volgende zaken blijven we volgen:

- het tellen van het aantal broedparen op de vaste locaties.
doel: vaststellen van toe- of afname van de aantallen broedparen.
- het terugvangen van de broedvogels (het **RAS**-project),
doel: overleving en plaatstrouw van oudervogels bepalen en dispersie (verspreiding) van de nestjongen in beeld krijgen,
- het vangen op de slaappleatsen.
doel: inzicht krijgen over de herkomst van de vogels en het opvetten (voorbereiding voor de trek).

Het vangen van boerenzwaluwen op de slaappleatsen blijft onveranderd. Op diverse slaappleatsen in Nederland worden elk jaar duizenden zwaluwen van een ring voorzien.

Gegevens 2010.

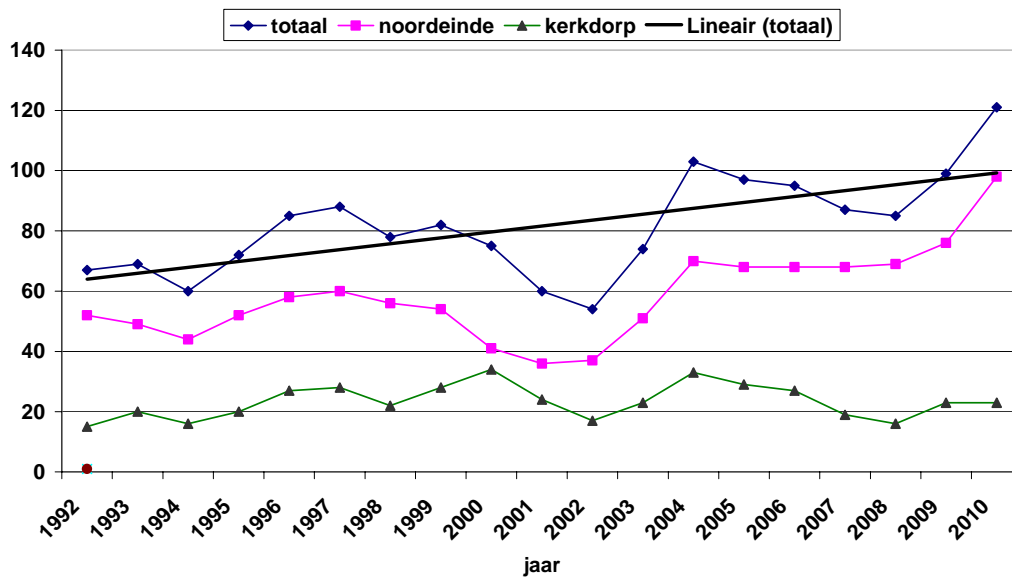
Er zijn in 2010 door de gezamenlijke ringers ruim 3250 nestjongen geringd. In mijn regio Noord-Veluwe was het aantal broedparen in het vaste ringgebied Noordeinde/Kerkdorp flink toegenomen: van 99 in 2009 tot 121 broedparen in 2010.

Al die nestgegevens ingevuld op de Nestkaart van Sovon leveren een belangrijke bijdrage in het berekenen van het jaarlijkse broedsucces. Het aantal geringde nestjongen kan in combinatie met het RAS project een waardevolle bijdrage leveren in het bepalen van de overleving en dispersie.

In 2010 zijn in het boerenzwaluw project in de diverse regio's de volgende aantallen boerenzwaluwen **op de boerderijen geringd**:

Aantal geringde boerenzwaluwen in 2010 per regio				
Regio:	Nestj	Volw:	1^e jaars	Totaal:
Friesland Joure	385	174	104	663
Friesland Drachten	403	161	35	599
Schiermonnikoog	6	38	9	53
Groningen	4	0	0	4
N.-Drenthe	123	0	3	126
Midden Drenthe				0
Twente	266	53	0	319
Achterhoek	475	13	2	490
N.-Veluwe	834	69	0	903
Nijkerk	66	33	0	99
Almere	279	82	0	361
Betuwe/Ommerenseveld	0	0	0	0
Betuwe/Culemborg	241	10	0	251
Krimpenerwaard	0	138	0	138
Zeeland	0	0	0	0
Z.O.-Brabant 1	171	0	0	171
Totaal:	3253	771	153	4177

aantal broedparen boerenzwaluw regio Noord-Veluwe

De bovenstaande grafiek van het aantal **broedparen in de regio Noord - Veluwe** laat een beeld zien van een schommelende, maar wel vrij stabiele populatie. De regressielijn vertoont een lichte stijging voor onze regio. Dit verschilt met het landelijk beeld want de landelijke trend geeft voor diverse gebieden een daling weer. Kennelijk is onze regio nog een goed boerenzwaluwhabitat. Vooral de laatste 2 jaren geven een duidelijke stijging van het aantal broedparen te zien.

De boerenzwaluw is op de Rode Lijst geplaatst als zijnde ‘gevoelig’, m.a.w. de stand kan door veranderende omstandigheden opnieuw dalen. De toe- of afname van de zwaluwenstand is echter mede voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de overleving van de vogels. Met andere woorden: hoeveel keren er terug uit de overwinteringsgebieden? Droogte in Afrika of slecht weer onderweg (koude, langdurige regen, storm op zee, zandstormen in de Sahara) kunnen een hoge tol eisen van vogels die dan onderweg zijn.

Bijzonderheden.

In 2010 werd het **eerste ei gelegd op 22 april** bij G. van de Streek te Oldebroek. In 2009 was hier ook het eerste ei, toen al op 16 april. Op 24 april werd het volgende ei gelegd bij mevr. A. Hogervorst, in het kleine geitenschuurtje achter haar huis. Op 29 april volgden er meer adressen waar begonnen werd met de eileg: bij D. van de Wetering te Noordeinde en bij C. de Zwaan te Oldebroek.

De **gemiddelde legdatum** van alle eerste broedsels lag op 16 mei, dat van tweede broedsels op 2 juli. Het **broedsucces** bedroeg van alle legsels 82,66%. In 2009 was dit hoger: 95,54%

Er waren 3 boerenzwaluwen die aanspraak maakten op de titel **oudste boerenzwaluw**. De ene was een mannetje dat broedde op de boerderij van W. Fikse aan de Zomerdijk. Dit is een RAS-adres waar we elk jaar nog de oudervogels vangen, maar niet meer systematisch de jongen ringen. Dit mannetje was op **28 juli 2004** als 1^e jaars vogel geringd op de slaappleats bij Elburg en was nu 6 jaar oud. In de tussenliggende jaren was hij nooit opnieuw gevangen.

De tweede vogel was een ook mannetje, op **31 mei 2004** als nestjong geringd bij A. Bos, Noordeinde. In 2005, 2007, 2008, 2009 en nu weer in 2010 was hij broedvogel bij J. Dekker Jr, de

buurboerderij op 500 m. afstand. Ook deze vogel was nu 6 jaar oud. Het enige wat nu nog ontbreekt in zijn levensgeschiedenis zijn gegevens over zijn overwinteringsgebied in Afrika.

De derde oudste is eveneens een mannetje, **in 2005, 2006, 2008, 2009 en nu weer in 2010 broedvogel** bij G. v.d. Streek, Oldebroek. We weten niet wanneer deze vogel geboren is, in ieder geval in **2004**, maar hij is inmiddels ook tenminste 6 jaar oud.

De kleine stal bij D. v.d. Wetering waar een **uil** twee jaar geleden alle nesten leeghaalde en veel broedvogels buitmaakte werd weer bewoond. Twee paartjes vestigden zich in de nok van het dak. Het waren ongeringde, dus nieuwe vogels. De schuur bij J. van Ommen Jr. werd na het uilenbezoek van vorig jaar toch weer bewoond. Vijf paartjes durfden het aan weer hun jongen hier groot te brengen. Wellicht mede doordat de kerkuilen waren vertrokken en de uilenkast leeg bleef.

Ringgegevens en RAS-project.

Algemeen.

RAS staat voor: **Retrapping Adults for Survival**, ofwel: Terugvangen van Volwassen dieren voor het bepalen van de Overleving, en is van oorsprong een Engels project dat op alle soorten vogels toegepast kan worden. Het RAS-project vraagt jaarlijks de gegevens van tenminste 30 broedparen, die elk jaar op dezelfde plek opnieuw gevangen moeten worden. Zo kan de jaarlijkse overleving berekend worden van deze vogels.

In Nederland wordt dit ook gedaan o.a. voor koolmees, pimpelmees, bonte vliegenvanger, spotvogel, tureluur en kievit. De onderzoekers zijn meestal mensen die zich gespecialiseerd hebben in onderzoek aan een bepaalde vogelsoort of vogelringers die daar alles van willen weten.

Dat geldt natuurlijk ook voor de deelnemers van het boerenzwaluwproject. Vanaf 2005 zijn er vijf zwaluwringers die als vervolg op het ESP-project meedoen aan het RAS-project Boerenzwaluw. Dat zijn Jan de Jong in Friesland Joure, Johan Drop in Twente, Frank Majoor in de Polder Arnhem bij Nijkerk, Jan Biemans in Noord-Brabant en ikzelf. Vanaf 2009 zijn daar een aantal nieuwe ringers bijgekomen: Oebele Dijk (Friesland, Drachten), Rinus Dillerop (Groningen), Ardi Noorman (Schiermonnikoog), John de Vries (Almere), Theo Boudewijn en Jouke Altenburg (Betuwe), Freek Weijermars en Wim Raaben (Achterhoek) en Marcel Schildwacht (Krimpenerwaard). Er waren in 2010 10 actieve boerenzwaluw RAS-projecten gaande, waarin 1023 boerenzwaluwen gevangen zijn.

In het RAS-project zijn door de gezamenlijke ringers de onderstaande aantallen broedvogels geringd. Tevens is aangegeven welk deel van de gevangen broedvogels al een ring droeg.

Broedvogelgegevens RAS-Project 2010

Aantal gevangen RAS-vogels 2010 per regio en aandeel hervangsten.

Regio:	N. RAS paren	N gev. broedvogels		N ad. met ring	=%
		Gevangen	ongeringd		
Friesland Joure		295	174	121	41%
Friesland Drachten		228	161	67	29,3%
Schiermonnikoog	51=102 ex	42 = 41,1%	38	4	10,5%
Twente	41=82 ex	77 = 93,9%	53	24	31,2%
Achterhoek		13	13	0	
N.-Veluwe	108=216 ex	170 = 78,7	69	101	59,4%
Nijkerk		59	33	26	44,1%
Almere	55=110 ex	82 = 74,5%	72	10	12,2%
Krimpenerwaard	67 = 134 ex	47 = 41,2%	45	2	4,2%
Betuwe/Culemborg	32 = 64 ex	10 = 15,6%	8	2	20%
Z.O.-Brabant 1		0			
Totaal		964	666	357	37%

Eigen regiogegevens.

Omdat het RAS-project vanaf 2005 een nieuw onderdeel van het boerenzwaluwproject is, heb ik hiervoor een aantal erven gekozen waar:

- A: genoeg paren boerenzwaluwen broeden
- B: ze goed te vangen zijn.

Ik heb daarvoor naast vertrouwde adressen ook nieuwe bedrijven genomen die voordien niet of vroeger in ons project waren opgenomen. Ze zijn gekozen op grond van de goede vangmogelijkheden en spreiding van de broedlocaties. Het zijn:

Noordeinde: D. van de Wetering, J. Dekker Jr., G. Huisman.

Kerkdorp: W. Bos en A. van Dijk (hier alleen de paren die broeden in de melkstal en werkplaats).

Zomerdijk: W. Fikse.

Oldebroek: G. van de Streek en C. de Zwaan.

Op deze adressen broedden in 2010 tezamen 86 paren boerenzwaluwen, wat ruim voldoende is voor deelname aan het RAS-project (minimum aantal paren is 30).

Hieronder volgen de gegevens van alle **geringde boerenzwaluwen die op de RAS-erven** zijn gevangen.

NOORDEINDE.

D. v.d. Wetering. Hier zijn alleen de vogels gevangen die in de oude grupstal en het 1^e stierenhok broedden. Het betrof 4 broedparen. Er konden 7 vogels gevangen worden, waarvan er 3 waren geringd.

- Man, in 2007 en 2008 broedvogel.
- Man, op 1juni2007 als nestjong geringd bij G. Huisman. Op 3aug2007 nog gevangen op de slaappleats bij Elburg.
- Vrouw, op 31 juli 2008 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.

Op 11juni2010 werd door de buurman voor de boerderij een dode boerenzwaluw gevonden als verkeersslachtoffer. Waarschijnlijk was dit een broedvogel van hier. Dit vrouwtje was als nestjong geringd op 28juni2009 bij L. v Norel, Winterdijk, Oosterwolde.

J. Dekker. 18 broedparen. 30 broedvogels gevangen. Maar liefst 21 zwaluwen droegen een ring. Deze locatie betreft een open loopstal, waardoor de zwaluwen lastiger te vangen zijn.

- Man, op **31mei2004** als nestjong geringd bij A. Bos, Noordeinde. In 2005, 2007, 2008 en 2009 broedvogel. Een van de 2 oudste broedvogels.
- Man, op 12juni07 als nestjong geringd bij D. vd Wetering, Noordeinde. Op 3aug07 gevangen op de slaappleats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
- Man, op 9sep07 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
- Man, op 20aug08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Man, op 2sep08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Man, op 4juli09 als nestjong geringd bij G. Huisman, Noordeinde.
- Man, op 7aug09 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Man, op 18aug09 als nestjong geringd bij D. vd Wetering, Noordeinde.
- Man, op 26mei09 als nestjong geringd bij J. v. Ommen jr. te Noordeinde.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 10sep08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Vrouw, op 16jun09 als nestjong geringd bij D. vd Wetering, Noordeinde. Op 12aug09 nog gevangen op de slaappleats bij Elburg.
- Vrouw, op 17jul07 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Vrouw, op 9sep07 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 11sep08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 25mei09 als nestjong geringd bij G. Huisman, Noordeinde.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.

G. Huisman. 34 broedparen. 55 broedvogels gevangen. 30 waren geringd. Dit erf was in 2009 en 2010 de grootste kolonie. Er werden op deze locatie 237 jongen geringd, wat een gemiddelde van 6,97 jongen per paar is. In 2008 was dit 8,3, in 2009 8,1. Het landelijk gemiddelde ligt rond de 7.

Hieronder volgen de gegevens van de geringde zwaluwen.

- Man, in 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 17aug09 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Vrouw, als overjarig geringd op 6sep07 op de slaappleats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 6juni08 als nestjong geringd bij J. v Ommen jr. Noordeinde. In 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 18aug07 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. In 2008 en 2009

- broedvogel.
- Man, in 2009 broedvogel.
 - Man, in 2009 broedvogel.
 - Vrouw, op 4juli09 als nestjong geringd hier in de schapenshuur.
 - Man, in 2009 broedvogel.
 - Man, op 16juni09 als nestjong geringd hier in de schapenshuur.
 - Man, in 2007 en 2008 broedvogel.
 - Man, op 6juni08 als nestjong geringd hier en in 2009 broedvogel.
 - Man, op 5juni09 als nestjong hier in de schapenshuur.
 - Man, op 27juli09 als nestjong hier in de schapenshuur.
 - Man, op 12sep2005 als 1^e jaars op de slaapplaats bij Elburg. In 2007 broedvogel bij D. vd Wetering, Noordeinde. Deze vogel was 5 jaar oud.
 - Vrouw, op 12aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats aan het Zwartemeer, Ov.
 - Vrouw, op 1aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
 - Vrouw, in 2009 broedvogel.
 - Vrouw, als overjarig geringd op 29juli2008 op de slaapplaats bij Elburg.
 - Man, op 26mei09 als nestjong geringd hier in de schapenshuur. Op 12aug09 nog gevangen op de slaapplaats bij Elburg.
 - Man, in 2008 en 2009 broedvogel.
 - Man, in 2008 en 2009 broedvogel.
 - Man, op 4aug08 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg. In 2009 broedvogel.
 - Vrouw, op 31aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
 - Man, in 2009 broedvogel.
 - Man, op 15juni09 geringd als nestjong hier in de schapenshuur.
 - Vrouw, in 2009 broedvogel.
 - Vrouw, in 2008 en 2009 broedvogel.
 - Man, in 2008 en 2009 broedvogel.

Net als in 2010 zal hier in 2011 weer een webcam bij een zwaluwnest geplaatst waardoor het wel en wee van een broedpaartje te volgen is op www.beleefdelente.nl.

KERKDORP.

W. Bos. 3 broedparen. Alle 6 zwaluwen werden gevangen: Er waren 5 vogels geringd.

- Man, op 24mei08 als nestjong geringd bij H.J. Boeve, Kerkdorp. In 2009 broedvogel.
- Man, op 17aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Man, op 5juni09 als nestjong geringd bij G. Huisman, Noordeinde. Op 7aug09 gevangen op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, in 2006 en 2007 broedvogel. Gegevens uit tussenliggende jaren ontbreken.
- Vrouw, in 2008 en 2009 broedvogel.

A. v. Dijk. Alleen de broedvogels in de melkstal (1 paar) en de werkplaats (1 paar) zijn in het RAS-project opgenomen. De open kapschuur en de loopstal zijn minder geschikt voor het vangen van de oudervogels. In totaal broedden 5 paren boerenzwaluwen op het erf, waarvan 1 in de melkstal en 1 in de werkplaats. Alle 4 oudervogels werden gevangen, ze waren alle vier geringd. De gegevens van deze vogels zijn:

- Man, in 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Man, op 23juli08 als nestjong geringd bij H.J. Boeve, Kerkdorp.
- Vrouw, als vrouw overjarig geringd op 19-7-06 op de slaapplaats bij Elburg. In 2006, 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.

ZOMERDIJK.

W. Fikse. Op deze vroegere ESP-projectlocatie worden geen nestjongen meer geringd (tenzij toevallig op de RAS-vangdag). De grote open loopstal was goed geschikt voor het vangen van de broedvogels doordat de zwaluwen een beperkte doorgang moesten passeren om in de stal te komen. Tijdens een verbouwing in de stal is in 2006 de kleine doorgang verdwenen, zodat de vangkans flink is verminderd. Naar schatting broedden er in de stal circa 10-15 paren boerenzwaluwen. Er konden 24 broedvogels worden gevangen. Hiervan waren er 7 geringd.

- Man, op **28juli2004** als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. Een van de 2 oudste broedvogels.
- Man, op 18juli2006 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. Op 9aug07 hier opnieuw gevangen als man overjarig. In 2009 broedvogel.
- Man, in 2007 en 2009 broedvogel. Tussendoor op 187aug07 nog gevangen op de slaappleats bij Elburg.
- Man, op 6aug08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Man, op 18aug09 als nestjong geringd bij J.W. Schoonhoven, Noordeinde.
- Vrouw, in 2009 broedend bij W. Bos, Kerkdorp.

OLDEBROEK.

G. van de Streek. Dit erf was in het eerste deel van het Boerenzwaluwproject een vaste ringplek, maar ligt ietwat buiten het vaste onderzoeksgebied. De oude deel met lage zoldering is een gemakkelijk te bevangen ruimte en daarom heb ik deze plaats weer opgenomen in het RAS-project. Het is een goed beschermde en beschutte broedplaats, zonder mussen en beschermd tegen predatie door uilen (op dit erf broedt ook een paartje kerkuilen!). Er broedden in 2010 9 paren. Er zijn 59 nestjongen uitgevlogen, wat gemiddeld 6,5 jongen per paar is (in 2007 6,8 in 2008 7,4, in 2009 9,8 jongen per paar). Er was dit jaar meer jongensterfte zodat het uitvlieggemiddelde lager was dan voorgaande jaren.

Er konden 16 broedvogels worden gevangen. Hiervan waren er 11 geringd. Opvallend op deze locatie was het grote aantal oudere vogels die hier nu al jarenlang broeden. Over plaatstrouw gesproken! Hieronder volgen de gegevens.

- Man, in 2005, 2006, 2008 en 2009 broedvogel. We weten niet wanneer deze vogel geboren is, maar hij is inmiddels ook tenminste 6 jaar oud.
- Man, op 23mei06 als nestjong hier geringd. In 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Man, op 23mei06 als nestjong hier geringd. In 2007 en 2008 broedvogel. Deze en de vorige vogel zijn geen broers, maar wel op dezelfde dag geringd.
- Man, in 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Man, op 2aug08 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg.
- Man, op 8juli09 als nestjong hier geringd.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2006, 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 30aug06 als 1^e jaars geringd op de slaappleats bij Elburg. In 2008 en 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 3juni08 als nestjong geringd bij H. Scholten, winterdijk, Oosterwolde.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.

C. de Zwaan. Deze boerderij heeft een deel en twee stallen met een lage zoldering. Dat is gunstig voor de vangkansen van de daar broedende boerenzwaluwen. In 2004 is hier voor het eerst gevangen, nadat de eigenaar had gezien dat er diverse geringde zwaluwen rondvlogen. Dit erf is daarna toegevoegd aan het RAS-project.

Op deze locatie broedden in 2010 16 paren boerenzwaluwen en er vlogen 1 jongen uit. Dat is 7,7 per paar (in 2007: 9,1 per paar, in 2008: 6,2, in 2009 7,4).

Van de 16 paren boerenzwaluwen zijn 27 vogels gevangen, waarvan 19 een ring droegen. De

gegevens van de geringde boerenzwaluwen volgen hieronder.

- Man, op 19juli06 hier als nestjong geringd. In 2007, 2008 en 2009 broedvogel. Op 29aug09 nog gevangen op de slaapplaats bij Elburg.
- Man, op 19aug06 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg. In 2007, 2008 en 2009 broedvogel.
- Man, draagt Belgische ring: geringd als 1^e jaars op 23sep2007 te **Turnhout**. In 2009 en nu broedvogel.
- Man, in 2008 en 2009 broedvogel.
- Man, op 16juni08 als nestjong hier geringd. In 2009 broedvogel.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Man, in 2009 broedvogel.
- Man, op 14aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, op 6aug07 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, als overjarig op 28aug08 geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, op 23juni08 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, op 28aug08 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg. Op 26aug09 opnieuw op de slaapplaats gevangen. Nu broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, in 2009 broedvogel.
- Vrouw, op 7aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, op 12aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats bij Elburg.
- Vrouw, op 27aug09 als 1^e jaars geringd op de slaapplaats Zwartemeer, Ov.

Op alle andere broedlocaties zijn geen oudervogels gevangen.

Wel zijn er nestjongen geringd op meerdere adressen buiten het project. Dat gebeurt jaarlijks o.a. bij L. van Norel (5 broedparen) en H. Scholten (12 broedparen). Beide locaties zijn gelegen aan de Winterdijk te Oosterwolde. Bij H. Scholten broedden 12 paren en vlogen in 2010 94 jongen uit. Dat is een gemiddelde van 7,8 jongen per broedpaar.

Alle eigenaren die weer hun toestemming gaven voor het betreden van erf, schuren en stallen wil ik zeer hartelijk bedanken voor hun medewerking.

Terugmeldingen.

Er zijn geen terugmeldingen van **als nestjong geringde Boerenzwaluwen, gevonden buiten de eigen regio** (verder dan 10 km. van ringplaats).

Vindt u op uw erf zwaluwen met ringen, vergeet u dan niet het nummer te noteren (als de vogel nog leeft) of het ringetje te bewaren?

Slaapplaatsen.

Algemeen.

Boerenzwaluwen bezoeken na het broeden of uitvliegen diverse slaappleatsen in de wijde omgeving. Bij voorkeur gebruiken ze daar rietvelden voor. Soms zijn dit plekken waar enkele honderden vogels slapen, soms komen er aan het eind van de zomer duizenden vogels overnachten.

In de nazomer bezoeken zwervende vogels uit een groot deel van Nederland zo'n slaappleats, getuige de diverse vangsten van elders geringde zwaluwen. In onze omgeving zijn er slaappleatsen bij Elburg, en het Zwarte Meer (Kampereiland). Ook zijn er slaappleatsen aan het Zwartewater bij Hasselt (Veldiger Buitenlanden) en langs de IJssel bij Wilsum (Scherenwelle). Dit zijn echter meestal wat kleinere slaappleatsen. Ook bij Nijmegen, in de Ooypolder langs de Waal bevindt zich een slaappleats, de Ooyse Graaf, waar zwaluwen gevangen worden. Op deze slaappleats verblijven de boerenzwaluwen meestal slechts een korte periode. Als de broedtijd voorbij is verdwijnen ze naar elders. In het oosten van ons land zijn soms tijdelijke slaappleatsen in maïsakkers. In de uitgestrekte rietvelden van de Oostvaardersplassen overnachten ook grote aantallen boerenzwaluwen. Deze zijn echter moeilijk toegankelijk en een overzicht ontbreekt. Wel worden op twee plaatsen aan de Oostvaardersdijk 's avonds boerenzwaluwen gevangen die daar in de buurt slapen. Pascal Gijsen en Harry de Rooy hebben in het Gooimeer bij Naarden hun vanginspanning verhoogd.

De slaappleats langs de Randmeren rond Elburg en in de Oostvaardersplassen behoren waarschijnlijk tot de grootste van Nederland. Aan de hand van de ringvangsten kan men vaststellen dat zwaluwen uit het gehele gebied ten noorden van de Maas in de nazomer wel eens gebruik maken van deze slaappleatsen.

Op de gezamenlijke slaappleatsen zijn 8497 boerenzwaluwen geringd. Verschillende kleinere slaappleatsen werden vroeg verlaten. Dat gebeurde bv op de slaappleats in de rietranden langs het Twentekanaal, bij Wilsum, op Wieringen, en aan de Oostvaardersdijk km28. Op de slaappleats Zwartemeer kon door allerlei omstandigheden slechts enkele avonden geringd worden. De slaappleats aan het Gooimeer ontwikkelt zich tot een waardevolle slaappleats en vangplek voor boerenzwaluwen. Een paar slaappleatsen verdwenen of werden niet meer gebruikt: Harderbroek, Almere, Walcheren en Bakel.

Hieronder treft u aan het overzicht van 2010 van geringde boerenzwaluwen op slaappleatsen. In Nederland zijn in 2010 op onderstaande slaappleatsen Boerenzwaluwen gevangen en geringd ten behoeve van het E.S.P.

slaappleats:	ringer(s):
Tjeukemeer, Friesland	Jan de Jong
Foxholstermeer, Groningen	Rinus Dillerop
Zwartemeer, Overijssel	Frank de Roder, Symen Deuzeman, Andrea v.d. Berg.
Wilsum, Overijssel	Joop van Ardenne, Marijke Vaneker
Elburg, Gelderland	Bennie v.d. Brink, Kees Terpstra, Benno v.d. Hoek
Ooyse Graaf, Gelderland	Frank Majoor
Gooimeer, Noord-Holland	Harry de Rooy, Pascal Gijsen.
Oostvaardersdijk, Flevoland	Kees Breek, Ton Eggenhuizen.
Wieringen, Noord-Holland	Bert Winters
Walcheren, Zeeland	Adrie Joose.
Saeftinghe, Zeeland	Jos Tramper
Bakel, Noord-Brabant	Jan Biemans

Aantallen gevangen en onderzochte boerenzwaluwen op slaappleatsen in 2010

slaapplaats:	>1kj onger	1kj onger	totaa l	her vang sten	biometri e nieuw	Biometri e herv.
Tjeukemeer	6	45	51	0		
Foxholstermeer			0	0		
Twentekanaal	54	416	470	6	295	6
Zwartemeer	40	312	352	1	126	1
Wilsum			109	3		
Elburg	487	4872	5359	104	134	77
Oud Naarden	180	1312	1492	13	5	157
Ooyse Graaf			0	0		
Oostv.dijk km15	81	397	478	11	129	7
Oostv.dijk km28			36	1		
Wieringen	61	29	80	5		
Saeftinghe	8	62	70	1		
Totaal:	917	7445	8497	145	689	248

Aantallen geringde boerenzwaluwen op slaapplaatsen vanaf 1998

slaapplaats:	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Schildmeer	502	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Foxholstermeer							7	15	84	1	8	10	0
Tjeukemeer												51	51
Twentekanaal													470
Zwartemeer	850	1448	1764	833	410	661	1407	1959	540	808	696	725	352
Hasselt	0	297	376	250	121	0	0	455	0	0	0	0	0
Wilsum	0	116	147	244	959	554	553	712	118	356	0	0	109
Elburg	3227	7147	5927	6474	10210	9665	7839	4590	5427	7701	5847	5047	5359
Ooyse Graaf				146	282	99	209	993	924			451	0
Almere	269	330	415	109	101	0	919	1015	75	0	0	0	0
Oostvdijk15										1068	1527	792	478
Oostvdijk28										83	91	326	36
Harderbroek						480	143	0	0	0	0	0	0
Gooimeer												1119	1492
Wieringen	100	43	0	18	135	91	10	115	60	76	255	270	80
Walcheren	341	307	79	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saeftinghe						168	40	316	110	101	140	59	70
Budel	0	304	273	51	0	0	0	0	0	151	0	0	0
Bakel				29	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal:	5289	9996	8981	8204	12218	11718	11127	10170	7338	10345	8564	8850	8497

Slaapplaats Elburg.

De boerenzwaluwen kiezen elk jaar rond Elburg een slaapplaats in het riet langs het Veluwemeer of Drontermeer. Soms zitten ze jarenlang op dezelfde plaats, soms verhuizen ze zomaar naar een andere plek. Het beeld van de slaapplaats te Elburg is jaarlijks ongeveer hetzelfde. Eind juni - begin juli ontstaat een bescheiden slaapplaats die allengs groter wordt naarmate er meer jonge zwaluwen van eerste broedsels uitvliegen. Ook de oudervogels komen dan naar de slaapplaats. Omstreeks de tweede helft van augustus zijn de hoogste aantallen overnachtende zwaluwen aanwezig. Na half september verminderen de aantallen snel en begin oktober zijn de zwaluwen naar Afrika vertrokken.

De vaste ringers te Elburg zijn Kees Terpstra, Benno v.d. Hoek en Bennie v.d. Brink.

In Elburg bestond de groep van overnachtende boerenzwaluwen weer uit ca. 5000 – 10.000 vogels.

De slaapplaats rond Elburg vertoonde in 2010 een aantal verplaatsingen, waardoor verschillende vangweken uitvielen omdat de slaapplaats verlaten werd. In juli begonnen we te vangen in het riet bij de monding van de Goorbeek. Deze slaapplaats werd 5 jaar geleden voor het laatst gebruikt. Door de enorme zwermen spreeuwen verlieten de boerenzwaluwen deze plek en verkozen ze de slaapplaats van vorig jaar, bij de Korte Waarden. Maar na 3 weken waren we ze ook hier kwijt. Na een week zoeken werden ze teruggevonden op een plek waar ze nog nooit geslapen hadden, aan de punt van de Stredam. Daar zijn ze gebleven tot het einde van het seizoen. Op 24 september ving we daar onze laatste 6 boerenzwaluwen.

We vingen en ringden op de slaapplaatsen bij Elburg in 2010 in totaal 5463 boerenzwaluwen, te onderscheiden in:

eerstejaars vogels:	4872
volwassen vogels:	487
vogels met een ring:	104

De afstand van de broedplaatsen in Noordeinde of Kerkdorp naar de slaapplaats te Elburg bedraagt hemelsbreed maximaal 9 km. Bijna alle boerenzwaluwen uit de regio en ook daarbuiten gebruiken deze slaapplaats om te overnachten. Zodoende vangen we vrij veel van door onszelf geringde nestjongen terug en een deel van de broedvogels.

Er was dit jaar weinig uitwisseling met vogels van andere slaapplaatsen: slechts 1 van het Zwartemeer (onderlinge afstand 20 km), 3 van Wilsum (13 km), 2 van Oud-Naarden (43 km, hieronder vermeld) en 2 van de Oostvaardersdijk (afstand 40 km).

Elk jaar vangen we boerenzwaluwen terug die we in voorgaande jaren op de slaapplaats hebben geringd. Dat zijn de 'eigen terugmeldingen'. Deze blijven in ons eigen archief en worden niet in het verslag vermeld tenzij er iets bijzonders is.

Hieronder volgt een selectie van de overige terugmeldingen van Boerenzwaluwen. De meldingen zijn van Kees Terpstra en mezelf en zijn allemaal boerenzwaluwen, geringd of gevangen op de slaapplaats bij Elburg.

Meldingen van zwaluwen geringd op de slaapplaats bij Elburg die elders in Nederland zijn teruggevonden.

De meeste van onderstaande terugmeldingen zeggen iets over de plaatsen waar de jonge zwaluwen in het volgend jaar zijn gaan broeden. Het zegt meteen iets over de mogelijke herkomst van de vogels, omdat we weten dat ze veelal hun geboortegebied weer opzoeken om te broeden.

- Geringd op 24aug09 als 1^e jaars.
Op 23juli2010 als vrouw overjarig broedend, gevangen in het RAS-project van Jan de Jong, Joure te **Warga**, Friesland. Afstand 76 km.
- Geringd op 11aug08 als 1^e jaars.
Op 18sept2010 als vrouw overjarig gevangen op de slaapplaats te **Oud-Naarden**. Afstand 44 km.

- Geringd op 6aug08 als 1^e jaars.
Op 16juni2010 als man overjarig broedend te **Zeewolde**. Afstand 35 km.
- Geringd op 7aug09 als 1^e jaars.
Op 22mei2010 doodgevlogen tegen glas te **Weerselo**, Ov. Afstand 72 km.
- Geringd op 11aug08 als 1^e jaars.
Op 2juni2010 dood gevonden in schuur te **Wapenveld**. Afstand 17 km.
- Geringd op 24aug09 als 1^e jaars.
Op 2juli2010 als vrouw broedvogel gevangen te **Domwier**, Warga, Fr. Afstand 76 km.
- Geringd op 30juli2010 als 1^e jaars.
Op 3sep2010 gevangen los op slaappleats bij **Oud-Naarden**. Afstand 43 km.
- Geringd op 14aug2010 als 1^e jaars.
Op 11mei2011 doodgevlogen tegen glas in **Veessen**, Gld. Afstand 21 km.
- Geringd op 3sep2010 als 1^e jaars.
Op 4mei2011 doodgevlogen tegen glas te **Bakhuizen**, Fr. Afstand 51 km.

Elk jaar vangen we ook boerenzwaluwen, die **buiten de regio zijn geringd en in het riet bij Elburg werden gevangen.**

- Geringd op 17juni2010 als nestjong te **Zeewolde**.
Op 1sept2010 gevangen op de slaappleats bij Elburg. Afstand 35 km.
- Geringd op 16juni2010 als nestjong te **Langezwaag**, Friesland.
Op 15sept2010 gevangen op de slaappleats. Afstand 57 km.
- Geringd op 11aug09 als nestjong te **Zeewolde**.
Op 19aug2010 gevangen als vrouw overjarig bij Elburg. Afstand. 36 km.

Er was slechts 1 **melding uit het buitenland** van zwaluwen die op de slaappleats waren geringd.

- Geringd op 16sep2010 als 1^e jaars.
Op 17sep2010 gevangen en los te **Oosthoven, België**. Afstand 137 km.

Helaas waren er dit jaar geen terugmeldingen uit Zuid-Europa en Afrika.

Voor verdere informatie (ook uit Afrika) kan men terecht op www.boerenzwaluw.nl

Deze website heeft het NIOO te Heteren in 2006 overgedragen aan onze Stichting Hirundo. Benno van de Hoek heeft het beheer overgenomen en samen hebben we er een prachtige, geheel vernieuwde website van gemaakt met veel foto's, kaartjes en gegevens.

Bennie van den Brink.
Zomerdijk 86, 8079 TL Noordeinde.
Tel. 0525 – 621347.
e-mail: zwaluwbrink@hotmail.com

